Jüdische Pester Zeitung.

יודישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וועכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעט
פיר עסטרייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלבייעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעלייעהריג 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 12 גולד.— קר. ע. וו.
האלבייעהריג 6 גולד. 50 קר. ע. וו.
פירטעלייעהריג 3 גולד. 75 קר. ע. וו.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערן
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייס
בעגינט מיט דעם עמפפאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ׳ 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-
אנט-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 150. פינפצעהנטער יאהרגאנג | פעסט, מאנטאג כה כסליו התרמ"ד | Pest, den 24. Dezember 1883.

דער טיסא-עסלארער-פראצעס
פאר דער קעניגליכען טאפעל.

פינפטער פערהאנדלונגס-טאג.

פרייטאג, אם 21-טען דיעזעס, וואר דער פינפטע פערהאנדלונגס-טאג אין דיעזעם שווינדעל- אונד שקאנדאל-פראצעססע. דער רעפערענט טעלל בע-ריכטעטע אונטער אנדערם דאריבער, דאס מעהרערע אנגעקלאגטע בעשווערדען ערהאבען האטטען, דאס זיא אין איינען הונגער-שטאלל געשפעררט אונד מיסהאנדעלט ווארדען. — דער רעפערענט זאגטע ווייטער, דאס בעציגליך דיעזער בעשווערדען דער געוועזענע קאמיססער וואי אונד דער אונטער-זוכונגסריכטער באריי צור פעראנטווארטונג גע-צאגען ווארדען, דאס יעדאך בירע לייגנעטען. וואי זאגטע נעמליך פאר דעם ניערעדהאזער געריכטס-האף פאלגענדעס:

„איך האבע יא דיא אנגעקלאגטען ניכט פער-האפטעט, אונד זא האטטע איך אויך גאר קיינע פער-אנלאססונג, זיא צו פאלטערן. איך האבע בלאס מיי-נען פאליציי-ביינן בעפעהל ערטהיילט, אינדעם איך דיא פערהאפטעטען איבערוואכטע אונד נאך ניר-עדהאזא בעגלייטעטע. וועגען איגנאץ קליין אונד מארטין גראס בעהויפטען, מאן האבע זיא אין איינען הונגער-שטאלל געשפעררט, זא איזט דיעס ניכט ריכטיג. דער ארט, וואו פערהאפטעטע אונטערגעבראכט ווערדען, איזט אללערדינגס קיין פראכט-פאלאסט, אבער אין איינעם זאלכען רוים קאנן מאן אויך זאגאר אנשטענדיגע לייטע שטעקען, וועננ זיא אין פערהאפט פאלגעטען."

„דאס בעהויפטעטע געגען מיר זיא (געמייטע דער רעפערענט) זייען בעריכטעט פאלש. אללייך דער ציגייג-[illegible] דער דעם וואי אלס פאנדור אינטערגעארדנעט וואר, זאגט אויס, דאס ער צוגעגען געוועזען, אלס וואי צווייא פלאסטער פערהאפטעט האט. [illegible] דעם טשעפאניאטש, [illegible] אונד [illegible] דא וואי מיט דיעזעס [illegible] [illegible] אונד אין דעם [illegible] אבער דא משעפאניאטש נאך [illegible] [illegible] זא פרעגטע איהם וואי דיא [illegible] מיט איינער [illegible] [illegible]: „וואס וויללט מאן פאן מיר האבען, איך ווייס יא ניכטס [illegible] איך [illegible] וואס גע-[illegible] זא [illegible] דא מאן מיר [illegible] [illegible] מ י ט ע ר אללעס [illegible] [illegible] וויא דעם [illegible] פלאסטער מ א ט א י [illegible] דאס משעפאניאטש [illegible] אללעס [illegible] דעם [illegible] [illegible] וואריך מאטאי [illegible] אללעס ב ע י א ה ט ע, וואס איהם וואי פארזאגטע."

„איך דער פאנדור יאהאן הורקא (זאגטע דער רעפערענט ווייטער) בעשטעטיגטע, דאס דיא פער-האפטעטען אין איינען הונגער-שטאלל געשפעררט ווארדען, וויא איך, דאס מאן דעם איגנאץ קליין דאס קינן אין דיא האהע געשלאגען, אונד דאס קאראנטשאי אלס ער איינען איימער וואססער אינס צימער היינטרוג, לאכענד זיך אייסערטע: „דיען איינען יודען האבען זיר ארדענטליך געטראנקט; ער ווירד צו טהון האבען, ביז ער דאס וואססער ווידער פאן זיך גיבט!"

פרעזידענט: „אונד וואס זאגט דענן וואי צו אלל דעם?"

רעפערענט: „ער זאגט, דאס קאראנטשאי איהם געהעססיג זייא, דא ער מיט איהם אים פראצעססע שטעהע. ער בעהויפטעט נעמליך, דאס קאראנטשאי זיך ליגען ערדיכטעט האבע, אום איהן אים ריאבע אינס אונגליק צו שטירצען."

פרעזידענט: „אונד וואס זאגטע באריי צו דיע-זען בעשווערדען?"

רעפערענט: „איך באריי לייגנעטע אללעס. ער זאגטע: איך האבע קיינען דער אנגעקלאגטען מיס-האנדעלט אדער מיסהאנדעלן לאססען. בלאס איג-נאץ קליין ערהיעלט פאן מיר איינען פערווייז, וויל ער זיך ביים פערהערע ניכט עהרערביעטיג גענוג בענאמען האטטע."

עטוואס פערלאז דער רעפערענט דיא אנקלאגע-רעדע דעם סאלאי, דעם פריוואט-פערטרעטער דער וויטווע שאלימאשי. אלס עס יעדאך צו דער שטעל-לע קאם, וואָ סאלאי זאגטע, דאס דיא יודען אויך שאן אין דען פריהערען יאהרהונדערטען דעם מיטטעל-מעהרע דער אבשלאכטונג פאן כריסטען-קינדערן בעשולדיגט ווארדען, דא אונטערבראך איהן דער פרעזידענט מיט דען ווארטען: „איך פערמאג ניכט איינצוזעהען, וויא אלל דיעס היעהער קאממט. אין וועלכעם צוזאממענהאנגע שטעהט דענן דער געגענ-ווערטיגע פראצעס, וועגען איינער האנדלונג, דיא א נ ג ע ב ל י ך אים יאהרע 1882 פעראיבט ווער-דע, מיט איינעם פאללע, דער זיך עטווא אים יאהרע 1142 צוגעטראגען האבען זאלל! איך פינדע עס ניכט פיר נאטהיג, זאלכע שטעללען דער אנקלאגע-רעדע היער פארלעזען צו לאססען!"

דער רעפערענט פאססטע נון קירצער דיא רעדען דער פערטהיידיגער צוזאממען. אלס מאן מיט דיע-זען פערטיג וואר, פראגטע דער רעפערענט, אב דיא אנטווארט סאלאי'ס פערלעזען ווערדען זאלל? — דער פרעזידענט ערווידערטע: „איך האבע ניכטס דאגעגען; דאך נור ווענן זיא אויך עטוואס אינהאלט האט אונד ניכט אים לעערען פראזען בעשטעהט!"

דער רעפערענט בעריכטעטע אויך, דאס סא-לאמאן שווארץ זיך געאייסערט האבע, דאס עסטער נאך אם לעבען זייא אונד זיך ביים איהרעם טיש-פאטהען בעפינדע, דער זיא נור אים דעם נייעזע פערבארגען האלטע, אום געגען דיא יודען איינע פערפאלגונג הערויפצובעשווערען.

פרעזידענט: „זא, איסטערטע זיך סאלאמאן שווארץ, נון האט מאן איהן געפראגט, ווער דער טיש-פאטהע עסטערס איגענטליך זייא?"

רעפערענט: „מאן האט איהן ניכט געפראגט; אללײן דא ער גלייכצייטיג זאגטע, דאס דערזעלבע פריהער שטוהלריכטער וואר, זא ווייס יעדערמאן, וועך ער היעמיט אייגענטליך געמיינט!" (וואהל דען ליבענסווירדיגען אונד!)

דער ריכטער באללעגה נאהם נון דאס ווארט אונד זאגטע: „עס איזט וואהל דער ערפאהרונג, דאס נור מענשען, דיא זיך זעהר לאנגע נעבער קעננען אונד צו איינאנדער פאללקאממענעם פערטרויען האבען, זיך דאצו ענטשליעסען קאננען, געמיינזאם אין פער-ברעכען צו פעראיבען. נון ווארדע דער פער-דאכט ערהאבען, דאס דיא שעכטער, דיא נאך טיסא-עסלאר געקאממען, אום זיך אום דיא דארטיגע שעכטער- אונד פארבעטער-שטעללע צו בעווער-בען, דיעזעס פערברעכען געמיינשאפטליך פעראיבט האבען. איך פראגע נון; וואַרען דיעזע שעכטער איך שאן פריהער מיט איינאנדער בעקאנט?"

רעפערענט: „ניין! סאלאמאן שווארץ האט דען בוכסבוים אונד לעאפאלד בראון ניע פריהער געזע-הען. לעאפאלד [illegible] ביים פערהערע [illegible] נא-מען ניכט אונד שפראך נור פאן צוויא „יונגען לייטען". איך שטעללטע עס זיך ביי דער אונטערזו-כונג הערויס, דאס קיינער דיעזער דריא שעכטער פריהער דען בעטטלער לעאפאלד וואללנער געזעהען."

ריכטער באללעגה: „איזט געגען רעטשקי באנדי, דער דען מאריץ שארף דורך מיסהאנדלונגען צום געשטעהנדניססע גענאטהיגט האבען זאלל, איינע אונטערזוכונג איינגעלייטעט ווארדען?"

רעפערענט: „ניין! אבער אים פערלויפע דער פערהאנדלונג זינד געגען וואי דעראַרטיגע פער-דאכטס-מאמענטע אויפגעטויכט, דאס ער פערשיעדענע העפטלינגע מיסהאנדעלט האבע. וואי ווארדע דענן אויך פאם ניערעדהאזער געריכטסהאפע וועגען מיס-ברויך דער אמטסגעוואלט צום פערלוסטע זיינעס אמטעס אונד [illegible] גולדען שטראפע פעראורטהיילט. דיעזער אפפעללירטע, דיא קעניגליכע טאפעל בע-צייכנעטע זיינע האנדלונגסווייזע אלס „פערברעכען דעס מיסברויכעס דער אמטסגעוואלט" אונד פער-אורטהיילטע איהן צו זעכסמאנאטליכעם קערקער אונד אמטסענטלאססונג. — וואי אפפעללירטע נייער-דינגס, דער אבערסטע געריכטסהאף פעראורטהיילטע איהן נון וועגען אמטסמיסברויכס צו בלאס 100 גולדען געלד-שטראפע."

נון ווירד דאס פרייספרעכענדע אורטהייל דער ערסטען אינסטאנץ, נעמליך דעם ניערעדהאזער גע-ריכטסהאפעס פערלעזען, הערויף פאלגטע דיא פערלעזונג דער אפפעללאציאן סאלאי'ס געגען דאס פרייספרעכענדע אורטהייל. אלס מאן יעדאך צור שטעללע געלאנגטע: „ערדע! ערדע! פערניכטע עס, וואס דיא מענשען פערדעקען!" . . . דא אונ-טערבראך דער פרעזידענט אונווילליג דיעזע פער-לעזונג מיט דען ווארטען: „אבער וואס וויל דער דא מיט זאלכען לעערען, אבגעשמאקטען פראזען?" — נאכדעם דער פרעזידענט נאך דיא ריכטער פראגטע, אב זיא ניכטס עטוואס צו בעמערקען האבען? — ער-קלערטע ער דיא פערהאנדלונג פיר געשלאססען אונד בעשטיממטע דען 22 דיעזעס (זאמסטאג) פיר דיא פערקינדיגונג דעס אורטהיילס.

פרייספרעכענדעס אורטהייל
דער קעניגליכען טאפעל.

אם 22-טען דיעזעס (זאמסטאג) פערקינדעטע ענדליך דיא קעניגליכע טאפעל נאך פינף-טעגיגער פערהאנדלונג דאס אורטהייל אין דער טיסא-עסלא-רער אנגעלעגענהייט. — עס וואר געגען 11 אוהר פארמיטטאג, אלס דער פרעזידענט וויקאי דיא זיט-צונג ערעפפנעטע אונד פאלגענדעס אורטהייל פער-קינדעטע:

„אים נאמען זיינער מאיעסטעט דעס קאניגס!
אין דער שטראפזאכע דער דעם מארדעס, דער טהיילנאהמע אן דיעזעם פערברעכען אונד דער פערברעכענס-פארשוב-לייסטונג אנגעקלאגטען סא-לאמאן שווארץ אונד גענאססען, אין וועלכעס דער קעניגליכע געריכטס-האף אין ניערעדהאזא אם 3-טען אויגוסט 1883 אונטער צאהל 2844 הינזיכטליך זעממט-ליכער אנגעקלאגטען איין פ ר י י ש פ ר ע כ ע נ-ד ע ס א ו ר ט ה י י ל שאפפטע — האט דיא בודא-פעסטער קעניגליכע טאפעל דאס אורטהייל דעס אבען ערוועהנטען געריכטס-האפעס ב ע-ש ט ע ט י ג ט!"

פערוואלטונג דער פרעמדען געלדערן אין דער רע-רעדאקציאָן דעם „פינגעטלענשענ“ בעצוגליכען אק-טען בערייטס אין העגדען האט.

* (איינע היבשע פראַצענטע!) דער אין בודא-פעסט וואָהנענדע באהנ-קאָנדוקטער אנטאָן ברעסניטץ וואורדע פאָר מעהרערען וואָכען פאָן איינעם פאססאשיער, דען ער ניע גזעהען, אום איין דארלעהען פאָן 5 גולדען אנגעשפּראָכען. דער פרעמדע מאנן ערצעהלטע דעם קאָנדוקטער, דאס ער זיינע בריעפטאשע פערלאָרען האבע אונד נון אָהנע העללער געבליעבען זייא. ער וואָללטע דעם קאָנדוקטער זיינען גאָלדענען ריינג אלס פפאנד צו-ריקלאססען. דאָך דער פרעמדע מאכטע איף דען קאָנדוקטער איינען זאָלך גוטען איינדרוק, דאס ער איהם דיא פערלאנגטען 5 גולדען איבערגאב מיט דען וואָרטען: „איך זעהע, דאס זיא איין אנשטענ-דיגער מענש זינד; איך טרויע איהנען דיא 5 גולדען איך אָהנע פפאנד, נור ביטטע איך זיא, מיר דיזעל-בען זאָבאלד אלס מאָגליך צוריקצושיקען, דא איך איין ארמער מענש בין, דער דיא פאאר גולדען ניכט לאנגע ענטבעהרען קאנן!“ דער רייזענדע נאהם דאנ-קענד דיא 5 גולדען ענטגעגען אונד פוהר דאפאָן. עס פערשטריכען פאָללע פינף וואָכען, אָהנע דאס ער פאָן זיך עטוואס העטטע האָרען לאססען. אנטאָן ברעסניטץ גלויבטע נון, דאס זיינע פינף גולדען פיר עוויג פערלאָרען זייען, דא יענער „אנשטענדיגע“ מענש נור איין געריעבענער בעטריגער געוועזען זיין מיססע, דער איהם דיא שווער ערשפּארטען פאאר גולדען איסגעפּאָפּט. — דיעזער טאגע נון ערהיעלט ברעסניטץ איינען רעקאָממאנדירטען בריעף מיט דעם פּאָסט-שטעמפּעל לינץ (אָבער-עסטעררייך); איף דעם קאָווערטע וואר איינע געלד-זענדונג אים בעטראגע פאָן 10 0 גולדען אנגעגעבען. דער ארמע ברעסניטץ גלויבטע נון: יענער בעטריגערישע ריי-זענדע מאכע זיך יעטצט נאָך איינען שפּאָטט מיט איהם; דאָך אלס ער דען בריעף ערּאָפפנעטע, לאגען אין דעמזעלבען ווירקליך 10 שטיק 100-ער נעבסט איינען דאנקענדען צייליען, אין דענען עס אונטער אנדערם היעס: איך וואר דאמאלס, אלס איך מיט איה-נען צוזאממענטראף, אים בעגריפפע, היערהער נאָך לינץ צו רייזען, אום דיא ערבשאפט נאָך מיינעם פאָר קורצעם פערשטאָרבענען רייכען אָנקעל אנצוטרע-טען. איך קאָננטע איהנען דיא מיר פריינדליכסט גע-ליעהענען 5 גולדען ניכט גלייך בייא מיינעם איינ-טרעפפען אללהיער זענדען, דא דיא אבוויקעלונג דיעזער ערבשאפּטס-אנגעלעגענהייט מעהרערע וואָ-כען אין אנשפּרוך נאהם. נון איזט עס מיר ענדליך געלונגען, מיינע ערבשאפט הערויסצובעקאָממען. דא זיא איף איהרע 5 גולדען לענגערע צייט וואַרטען מוסטען, זאָ זענדע איך איהנען 1000 גולדען, נעמליך 5 גולדען אלס דאס קאפּיטאל אונד 995 גולדען אלס פערצענט. איך פערבלייבע איהר דאנקבארער ני-קאָלויס פיאללא.“ — מאן קאנן זיך דיא פריידע דעם ארמען קאָנדוקטערס איבער דיעזע נאָך ניע אנגעוועזענע פראָצענטע לייכט דענקען!

* (אויסוויזונג איינעס ראבבינערס.) וויא איין טשערנאָוויטצער בלאטט מיטטהיילט, וואורדע אין דער רומענישען געמיינדע דאָראָהוי דער ראבבינער בעהאָרדליך אויסגעוויע-זען, עס זאָללען לידער יודען געוועזען זיין, וועלכע דיעזע אויסווייזונג דעם איינגענען ראבבינערס בעווירקטען. — וועגן דעם ווירקליך זאָ איזט, דאנן איזט איין גראָססער „חלול השם“ קוים דענקבאר!

* (איין יידישער קנאבע — פערשוואונדען.) זייט צוויא יאהרען איזט דער יידישע קנאבע מאָריץ לאָווינגער אלס פראק-טיקאנט בעדיענסטעט בייא דער היעזיגען פירמא „קאָהן אונד גלאזער“. ער וואורדע אם 16-טען דיע-זעס פאָן זיינען הערדען צור אונגארישען באהן גע-שיקט — אונד איזט ניכט מעהר צוריקגעקעהרט. דער קנאבע, דער 16 יאהרע אלט איזט, האטטע בייא זיך איך איינען ציעמליכען געלד-בעטראג, מאן פירכטעט דאהער, אָב ער ניכט איינעם רויב-מאָרדע צום אָפּפער געפאללען. זיין פאטער, איין אייסערסט בראווער, רעליגיאָזער מאנן, וואָהנט אין וואיטצען. ער קאם אין פאָלגע דיעזער טרויריגען נאכריכט נאָך דער הויפּטשטאדט, ערשטאטטעטע פאָן דעם פאָר-פאלל דיא אנצייגע בייא דער פּאָליציי. דאָך בליע-בען אללע נאכפאָרשונגען ביזהער אָהנע יעדעם ערגעבניס.

נייעסטעס.

אוים פעטערסבורג טריפפט זאָבען פאָלגענדע דעפּעשע איין: פעטערסבורג, 20-טען דעצעמבער. הייטע איזט זיינע מאיעסטעט מיטטעלס שליטטען צור יאגד געפאהרען. דיא פפערדע וואורדען אין פאָלגע דעם שטארקען שנעע-שטורמעס שייא, שטירצטען דען שליטטען אום, אונד דער קאיזער פיעל זאָ אונגליקליך, דאס ער זיך דען רעכטען ארם שווער פערלעטצטע. דיא שנעלל הערבייגערופענען אַרצטע ערקלערטען, דאס איין ביינ-בריך ניכט פאָרהאנדען, זאָנדערן בלאָס איינע שטארקע פער-רענקונג. אללענפאללס ווירד דיא וויעדעראיינריכ-טונג דעם ארמעס מיט פיעלען שמערצען פערבונדען זיין. איין וואונדפיעבער האט זיך ביזהער ניכט איינ-געשטעללט.

אוים אגראם ווירד פאָם 20-טען דיעזעס גע-מעלדעט: דער לאנדטאג האט בעשלאָססען, דעם פערלעטצטען פרעזידענטען גענוגטהואונג צו פער-שאפפען. דיא שקאנדאל-מאכענדען דעפוטירטען דאוויד סטארטשעוויטש אונד דר' פּאָפּאָוויטש וואורדען איפגעפאָדערט, איהרע בעלידיגענדען איסערונגען צוריקצורופען אונד דעם פרעזידענ-טען אָפּפענטליך אבביטטע צו לייסטען. — דיע-זע פערווייגערטען יעדאָך יעדע לייסטונג איינער גענוגטהואונג, דא איהרער מיינונג נאָך דער פרעזי-דענט דיא ערפאהרענען בעלידיגונגען איך פער-דיענט האבע. עס וואורדע בעשלאָססען, דיא ביי-דען שקאנדאל-מאכער וועהרענד דער דויער פאָן 8 זיטצונגען אוים דעם לאנדטאגע אויסצושליעסען. —

דער באנוס פערשפּראך, אללעס איפצוביעטען, אום דיא רוהע אים לאנדטאגע געגען דיא שקאנדאל-מאכער פיר דיא צוקונפט צו שיטצען. דען שטודענ-טען זאָלל דער בעזוך דער לאנדטאגס-גאלעריען אונטערזאגט ווערדען. זאָללטען דיא שקאנדאלע טראָטצדעם זיך ערנייערן, זאָ געדענקט מאן, דען לאנדטאג פאָן אגראם נאָך עססעג צו פערלעגען.

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

ווייר ערזוכען אונזערע געעהרטע, פרענומעראנטען, דערען פרענומעראציאָנס-טערמין אם 1-טען יענער 1884 צו ענדע געהט (וואס גאנץ דייטליך איף איהרער „אדרעס-שלייפע“ אנגעצייכנט איזט), איהרע פרענומעראציאָן צו ערנייערן, דאמיט דיא פערזענדונג דער בלעט-טער קיינע שטאָרונג ערליידע.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג 10000 מעטער-צענטנער ווארדען פערקויפט.

ווייצען טהייס. 100 מטצר' 78.5 קילא 9.90 גול. 200 מעטרצ' 78.5 קילאָ —.10 גולד. 100 מטרצ' 77.5 קילא 9.90 גול. — 100 מטרצ' 75. קילא 9.60 גול. — 'מטרצ' פעסטער-באָדען 400 מעטרצ' 78.5 קילא 9.90 גולד. 500 מעטער-צענטנער 78, קילאָ' —.10 גולדען. — — 400 מעטער-צענטנער 76' קילאָגראמם 9.55 גולדען, 200 מעטרצ' 77 קי' 9.50 גול. 600 מטרצ' .76 קילאָ 9.72½ גול. אָבער-טהייס 600 מעטרצר' 79.5 קילאָ 9.85 גולד. — ווייסענבורגער 200 מעטרצ' .77 קילאָ 9.95 גולד.— באטשקאער: 100 מעטרצ' 73.5 קילאָ 9.50 גולד. — אראדער 600 מעטרצ. 77.5 קילאָ 9.50 גולדען. — נאָרדאונגארישער 500 מעטרצ' .78 קילאָגראמם 9.75 גולד.— 100 מעטער-צנטר' 78.4 קילאָגראמם 9.95 גולדען. — (אללעס פער 3 מאָנאטע.)

האפער (נייא) 7.20—6.90 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דער אם 20-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע וואורדען 1396 שטיק גראָס- אונד 828 קליינ-פיעה, צו מארקטע געבראכט. היעפאָן וואורדען פערקויפט: 9 שטיק שטיערע, פער שטיק פאָן 120—170 גולדען — 895 אָכסען דאס פאאר פאָן 175—270 גולד. 400 קיהע, דאס פאאר פאָן 170—250 גול. 105 מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 80—180 גול. 88 שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 140 240 גולד., 375 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאָן 14 —.24 גול. שטיק 169 שאאפע דאס פאאר פאָן 8— 11.50 גול פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פלייש —.50—57 גולד.— קוה-פלייש —.48—.58 גולד. קאלב-פלייש 65—75 גולד.— אונד ביפפעל-פלייש 44—50 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 19. דעצעמבער 1883.

בריגן 35 83 77 37 80

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קוואליטעט פר.-העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	. .
"	76	. .
"	77	9.35 — 9.40
"	78	9.40 — 9.45
"	79	9.50 — 9.55
"	80	9.60 — 9.65
"	81	9.70 — 9.75
פעסטער-באָדען	75	.
"	76	.
"	77	9.60 — 9.65
"	78	9.70 9.75
"	79	9.80 — 9.85
"	80	9.95 - 10—
"	81	10.05—10.10
טהייס	75	. .
"	76	
"	77	9.70— 9.75
"	78	9.8[illegible] — 9.85
"	79	9.9[illegible] — 9.65
"	80	10 — 10.05
"	81	10.1[illegible] - 10.15
ווייסענבורגער	76	
"	77	9.60 — 9.65
"	78	9.70 — 9.75
"	79	9.80 — 9.85
"	80	9.95— 10—
"	81	10.05—10.10

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70 —	8.10 - 7.80
גערסטע מאלץ	62	
" פוטטער	62	7.50— 7.25
האפער	40	7.15 6.80
קוקורוץ באנאטער	75	6.60— 6.50
אנדערע	73	6.75 6.65
הירזע	—	6.60 6.50

אבענד-קורס		פער 100 קילאָ
ווייצען	פער הערבסט פריה.-יאהר	10.11
קוקורוץ	"	6.73
גערסטע	"	
האפער	"	7.24
ראפס	"	

זאק-מעהל		קר. פר.
נומער	0	19 —
"	1	18 40
"	2	17 80
"	3	17 20
"	4	16 20
"	5	15 40
"	6	14 50
"	7	13 60
"	8	12 60
"	8½	11 40

דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פרייא באהן.

שפּיריטוס		
אלטע מעטאָדע פראָמפטע	. .	34 —
" נייע קארטאָפפעל	. .	31 —

קורז-טאבעללע פאָם 20. דעצעמבער.

ק. פ.	לאָזע	ק. פ.	געלד-קורז
33 50	[illegible] לאָזע צו 2 גולד.		וילנער-אשיא
126 50	[illegible] לאָזע " 100	68	דוקאטען
— 50	דעטא " [illegible]		[illegible] 8 גולדען נאפּ.-
76 50	[illegible]-לאָזע " 3	59	שטיק (20 פראנק)
4 —	[illegible] " 20	59	נאפּאָלעאָנדאָר
13 10	אונגארישע-[illegible]-לאָזע צו 100 גולד.	9 2	דייטשע רייכסבאנקנאָטען
109 80	[illegible]	2	[illegible] מארק-שטיקע
135 —	[illegible]	16	[illegible]-רובעל

ק. פ.	ווערטה-פאפיערע	ק. פ.	לאָזע
		1 —	1854-ער 4-פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע
119 65	אונגארישע גאָלדרענטע 6%	4 —	1860-ער [illegible]
86 75	דעטא " צו 4%	4	דעטא [illegible]
5 15	אונגארישע פּאַפּיער-רענטע	67 —	1864-ער לאָזע צו 100 גולדען
100 25	אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	66 —	דעטא 50
8 50	[illegible] באנאטער	11	[illegible]
8 75	[illegible]	6	[illegible]-לאָזע
98 30	[illegible]	17	[illegible]-לאָזע
97 —	[illegible]	6	[illegible]-לאָזע צו 40 גולדען
1[illegible]8 —	אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	11	[illegible]-לאָזע
97 —	[illegible]	11	[illegible] לאָזע
	פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדען-[illegible]	17	[illegible] לאָזע צו [illegible]
161 —	[illegible]	9	קראקויער לאָזע [illegible]
	דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו	[illegible]	[illegible] לאָזע 40
101 75	5½ פּראָצענט.	5	[illegible] לאָזע [illegible]
	דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען-	20	[illegible] לאָזע 10
[illegible] 50	[illegible] 5½ פּראָצענט	2	[illegible] לאָזע 10
97 —	דער אָסט-באהן	2 80	[illegible] לאָזע 20
147 —	נאָרד-אָסט-באהן	7 —	[illegible]-לאָזע 40

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1883. Druck, v Moritz Burian Waitznerboulevard.

פאלל וואר, צו בערוהיגען זוכטע. דאָך קלאַגטע ער
איבער העפטיגען שמערץ אן דער רעכטען שולטער.
מאן קעהרטע אונפערוויילט נאך דעם ווינטער-
אויפענטהאלטע דעם קאיזערס, נעמליך נאך גאַט-
שינא, צוריק. דיא פערלעטצונג ווירד פאָן דען אַרצ-
טען אלס איינע פעררענקונג דעס אָבער-ארמעס
בעצייכנעט. — אויפפאללענד היעביי איזט, דאס
דיא רוסישען רעגיערונגס-בלעטטער איבער דען
גאנצען אונפאלל קיין שטערבענס-וואָרטכען פער-
אָפפענטליכען. מאן פערמוטהעט דעסהאלב, דאסס
דאס עראייגניס פאָן גראָסער וויכטיגקייט זייא. ענט-
וועדער האנדעלט עס זיך היער אום איין „אטטענ-
טאט", דאס הייסט, דאס דיא ניהיליסטען, דיא גע-
וואוסט האבען דירפטען, דאס דער קאיזער דען וועג
פאהרען ווירד, אירגענד עטוואס געמאכט, דאסס
דאס פפערד שייא געוואָרדען, אום אויף דיעזע ווייזע
דיא פעראונגליקונג דעס איהגען פערהאסטען קאי-
זערס הערבייצופיהרען - אָדער אבער, דאס דיא
פערלעטצונג איינע זעהר שווערע, פיעללייכט זאָ-
גאר לעבענס-געפעהרליכע זייא. נור אין איינעם
דיעזערביידען פעללע ערשיינט עס ערקלערליך,
דאס מאן אין רוסישען האָפקרייזען דאס גאנצע פאָר-
לייפיג צו פערשווייגען זוכט. מאן וואָרטעט עבען דיא
ענטוויקעלונג דער פערוואונדונג אב, אום ערסט
שפעטער דאריבער צו בעריכטען; אָדער אבער
וואָרטעט מאן אב, ביז דיא פאָליצייא יענע ניהיליס-
טען ענטדעקט האבען ווירד, דיא דיעזען אונפאלל
הערויפבעשוואָרען, אום דאנן היריבער דער וועלט
בעשטיממטעס מיטטהיילען צו קאָננען. — נון, דורך
פערטושונג איזט נאָך קיין שמערץ געלינדערט
וואָרדען. ווער איהן האט, מוס איהן אויך טראגען.—
ריהרט יעדאָך דער אונפאלל ווירקליך פאָן ניהיליס-
טען הער, זאָ זינד דיעזע געוויס צו פערדאממען.
אלליין אויך דער רוסישע קאיזער דירפטע דורך דיע-
זע „לעקציאָן" צור איבערצייגונג געלאנגען, דאס עס
דענן דאָך ניכט פאָרטהיילהאפט זייא, דעם פאָלקע
אללע אונד יעדע פרייהייט צו פערזאגען אונד דיא
אללגעמיינע פערביטטערונג געגען זיך וואכצורופען!

* צוזאממענשטורץ איינעס גראָסען געשעפטס-הויזעס.) אם
21-טען דיעזעס, פרייטאג, האט דיא היעזיגע גראָס-
האנדלונגס-פירמא אדאָלף לאצקאָ קאָנקורז
אנגעזאגט. דיעזער פאלל מאכטע אויף דעם היע-
זיגען פלאטצע אום זאָ גראָסערעס אויפזעהען, אלס
ערסטענס דיעזעס געשעפטסהויז, זייט לענגער
אלס איינעם האלבען יאהרהונדערטע בעשטעהענד,
אללגעמיין אלס זעהר רייך געהאלטען ווארדע אונד
דאהער דער קאָנקורז גאנץ אונערוואָרטעט קאם;
צווייטענס אבער, וויל איין קאָנקורז מיט זאָלך „גראָ-
סער שולדען-לאסט" אן היעזיגעם פלאטצע זייט
פיעלען יאהרען ניכט מעהר פאָרגעקאָממען. דיא
הויפט-טהעטיגקייט דיעזער פירמא וואר אורשפרינג-
ליך דאס וויינ-געשעפט. דער געגענווערטיגע אינ-
האבער דער פירמא גאב דיעזעם וויינגעשעפטע
איינע אויסעראָרדענטליכע אויסדעהנונג אונד אונ-
טערהיעלט גראָסע וויינלאגער ניכט בלאָס אין
בודא-פעסט, זאָנדערן אויך אין וויען, טריעסט, באָר-
דעאָ אונד פאריז. נעבסטדעם בעפאסטע זיך אדאָלף
לאצקאָ אייך מיט „באנק-געשעפטען" אונד אונטער-
נאהם גראָסארטיגע שפעקולאציאָנען אין האָלצ-
אונד וואלד-קייפען. קורץ: דער מאנן האט זיינע
מאטעריעללען קרעפטע איבערשפאננט; זיינע
שפעקולאציאָנען איבערשטיעגען גאר צו שטארק
זיינע געלד-מיטטעל, אונד זאָ געריעטה ער פלאָטצ-
ליך אין שטאָקונג אונד מוסטע דען קאָנקורז אנזא-
גען. דיא שולדען-לאסט בעלייפט זיך אויף איינע
מילליאָן אונד 576,000 גולדען. זאָ וויט ביזהער בע-
קאננט איזט, ווירד היעדורך דיא פירמא „היללער
אונד זאָהן" אין וויען מיט 250,000 גולדען, אלזאָ גע-
ראדע מיט איינער פיערטעל-מילליאָן, מיטגעריססען.
עבענזאָ ווירד דיא וויענער פירמא ה' אונד י' מאנדל
מיט דעם בעטראגע פאָן 100,000 גולדען בעשעדיגט.
— דאס פאָרהאנדענע פערמאָגען ווירד יעטצט עבען
צוזאממענגעשטעללט. עס בעשטעהט דיעס אין
וויינ-פאָררעטהען אונד אין איינגען גרונד-שטיקען.
היעזיגע באנקען זאָללען ביא דיעזעם קאָנקורזע
גליקליכערווייזע וועניגער בעטהייליגט זיין. מערק-
ווירדיג היעביא איזט, דאס אין לעטצטערער צייט
עבען ביא יענען וויינ-גראָסהענדלערן הייפיג קאָנ-
קורזע פאָרקאָממען, וועלכע אויך אים אויסלאנדע
וויינ-ניעדערלאגען אונטערהיעלטען. זאָ איזט עס יא
גאר ניכט לאנגע הער, דאס דער געאכטעטע היע-
זיגע וויינ-גראָס-הענדלער יאָנאס אבעלעס זאָ טאָ-
טאל צו גרונדע גינג, דאס זיינע פרויא אוים פער-
צווייפלונג אין דיא וועללען דער דאָנוי זיך שטירט-
טע אונד זאָ איינען געוואלטזאמען טאָד פאנד. ביא
דעם קאָנקורזע דעס יאָנאס אבעלעס זאָלל אויך
אדאָלף לאצקאָ שטארק מיטגעריססען וואָרדען זיין,
וואס פיעללייכט בעווירקט האבען דירפטע, דאס
אויך דער שטורץ דיעזער האָכגעאכטעטען פירמא
ערפאָלגען מוסטע.— זאָ זיעהט עס מיט דער הערר-
ליכקייט דיעזער וועלט אוים! לייטע, דיא מאן אלס
מילליאָנערע געשעטצט, שווינדען פלאָטצליך פאָם
שויפלאטצע איהרער טהעטיגקייט, וויא איינע ביי-
פעלליגע היטטע נאך איינעם העפטיגען ערד-בעבען.
אינדעססען איזט נאָך איממער האָפפנונג פאָר-
האנדען, דאס בעציגליך דער פירמא לאצקאָ איין
„אויסגלייך" צושטאנדע קאָממט, דא יעדער דאס
טרויריגע ענדע דיעזער אלטען פירמא אויפריכטיג
בעדויערט.

* (באנקנאָטען-פעלשונג אין קאָפענהאגען.) אויס קאָפענהאגען, דער
רעזידענצ-שטאדט דעננעמארקס, ווירד פאָם 16-טען
דיעזעס פאָלגענדעס בעריכטעט: געסטערן וואורדע
היער איינע באנק-נאָטען-פעלשונג אין גראָסעם
מאסשטאבע ענטדעקט, וואס אין אונזערער רעזי-
דענצ-שטאדט אום זאָ גראָסערעס אויפזעהען ער-
רעגט, אלס דיא פעלשער צו דען בעססערען קרייזען
געהאָרען. עס זינד דיעס צווייא פערזאָנען, דיא ביז-
הער אין אללגעמיינער אכטונג שטאנדען. דער
איינע, נאמענס ריעמענשנידער, האטטע איינע בע-
דייטענדע ביכער-פערלאגס-האנדלונג; דער אנדערע
נאמענס בענעדיקט סאלאמאָן, בעזיטצט איינע גראָס-
ארטיגע בוכדרוקערייא, דיא ער פאָן זיינעם פאטער
געערבט. אין דיעזער בוכדרוקערייא ערשיען דאס
גראָסטע פאָליטישע טאגעבלאטט קאָפענהאגענס
נעבסט איינער אנצאהל קליינער אונטערהאלטונגס-
בלעטטער. אים לויפע דער לעטצטען דרייא וואָכען
האבען ריעמענשנידער אונד סאלאמאָן אין איינעם
געהיימען קעללער דיעזער דרוקערייא זאָגענאננטע
הונדערט-קראָנען-נאָטען דער נאציאָנאל-באנק אים
געזאממטבעטראגע פאָן 100,000 קראָנען (ביילייפיג
געגען 66,060 גולדען עסטערייכישער וועהרונג)
געפעלשט. דיא נאָטען וואַרען זעהר גוט געמאכט;
זעלבסט געאיבטע קיפלייטע וואַרען ניכט אים
שטאנדע, דיעזעלבען זאָגלייך אלס געפעלשט צו
ערקעננען. דאָך פעהלטע אן דענזעלבען דאס זאָ-
גענאננטע „וואססער-צייכען". אם 15 פאָרמיטטאגס
ליעס ריעמענשנידער 8000 קראָנען דיעזער נאָטען
ביא דער היעזיגען „לאנד-מאננס-באנק" הינטער-
לעגען, וואָ דיעזעלבען אויך אנשטאנדסלאָז אנגע-
נאָממען וואורדען, אָהנע דאס ביא יעמאנדעם בע-
טרעפפס דערען עכטהייט איין פערדאכט ענטשטאנ-
דען וועררע. אן דעמזעלבען טאגע לאָזטע ריעמענ-
שנידער פאָן איינעם גראָסהענדלער איינען אויף
איהן לויטענדען וועכסעל אויף 10,000 קראָנען עבענ-
פאללס מיט דיעזען פאלשען נאָטען איין. דיעזער
גראָסהענדלער גאב וויעדער פאָן דיעזעם געלדע דען
בעטראג פאָן 550 קראָנען איינעם געשעפטס-
פריינדע, וועלכער דאס געלד וויעדער וייטער בעגאב.
אללייןדער קאסיער דיעזעס דריטטען געשעפטסהויזעס
בעמערקטע אן איינער דיעזער נאָטען דאסס דאס
„וואססער-צייכען" פעהלע; ער אונטערזוכטע נון דאס
גאנצע פאקעט אונד געלאנגטע אלסבאלד צור איבער-
צייגונג, דאס זעממטליכע 5500 נאָטען געפעלשט זינד.
עס וואורדע זאָגלייך דיא אנצייגע ביא דער פאָלי-
צייא ערשטאטטעט, וואָ עס זיך זאָפאָרט הערויס-
שטעללטע, דאס ריעמענשנידער אים לויפע דעס
טאגעס אויך אן איינער פריוואט-באנק 1700 קראָנען
איינגעצאהלט האט. דיא פאָליצייא וואר נאטירליך

הערע דיעזער מאָרגען דאמען געטרעטען. זיא פיהלטען
זיך געהאָבען אונד געעהרט, מיט דען כריסטליכען קאוואַ-
ליערען אין דער אונגארישען הויפטשטאדט אין איניגע
בעציעהונגען צו טרעטען. דיא עלענדען געריננגען מערקטען
ניכט, דאס דיא כריסטליכען געסטע זיך דא וויא אין איינעם
„פריידענהויזע" (בית זונות) בענאהמען אונד דיא יידישען
פרויענצימער אלס ניעדריגע געשאָפפע בעהאנדעלן. האָכסט
קאָמיש איזט עס, דאס ראָזא שטיינער איהרע ליעבעסבריעפע
מיט דען געלעהרטען כריסטען אין יידיש-דייטשער שפראכע
פיהרטע. נאטירליך מוסטע זיא דיעזע ערסט אונטעררייכטען,
דיעזע יידישע שריפט אויך לעזען צו קאָננען. — אונד
דער הערר פאָן שאשוואָרי זעלבער זיעהט דאס אונד דול-
דעט דאס; נאטירליך וויל אויך ער איין מענדעלסאָהניאנער
איזט; — ער איזט אבער קיין מענדעלסאָהניאנער; ער ער-
אינגערט פיעלמעהר אן דוד פריעדלענדער, דעססען וויר
בערייטס ערוועהנט האבען. דער וואר פאָן דער גאנצען
מענדעלסאָהנישען שולע דער בעשרענקטעסטע אונד דימס-
טע. ער האט איינענטליך דיא גאנצע מענדעלסאָהנישע
שולע אין פעררוף געבראכט; ער וואר קיין יודע, קיין כריסט;
ער וואר איבערהויפט קיין מענש. זיין שוויעגער-פאטער,
נאמענס דאניעל איציק, וואר אונגעהייער רייך, אונד אלס
שוויעגערזאָהן איינעס זאָ רייכען אונד איינפלוסרייכען מאנ-
נעס, וויא דאניעל איציק, ערלויבטע זיך פריעד-
לענדער, זעהר פיעלעס צור שענדונג דעס יודענטהומס
צו טהון. ער וואָללטע רעפאָרמירען, אבער אָהנע יעדען
צוועק אונד אָהנע יעדעס ציעל. נאך זיינער אנזיכט בעשטאנ-
דען אויפקלערונג אונד פאָרטשריטט בלאָס אים פערלאכען
דעס אלטען יודענטהומס. פריעדלענדער גלויבטע דורך זיינע,
אויפגעקלערטהייט זיך בעליעבט אונד געעהרט צו מאכען,
אבער דא אירטע ער זיך געוואלטיג. דער אנטי-סעמיטיס-
מוס האט געראדע מיט דער מעטהאָדע זיינער אויפגעקלערט-
הייט בעגאָננען. מיין זאָהן! איך האבע דיר עס שאָן אָפ-
טערס איינגעשערפט, בילדונג אונד אויפגעקלערטהייט שיט-
צען דען יודען ניכט פאָר דען ראָהען אנגריפפען דעס פאָ-
בעלס. דיעזע כריסטען בעטראכטען דיא יודען אונטער אל-
לען פערהעלטניססען אונד אומשטענדען וויא ציגיינער. —
אלזאָ דענקע דיר, מיין זאָהן! איין ציגיינער קאָממט אין
דיינע היטטע אונד בעטטעלט אים אויפנאהמע. דוא ווירפסט
אויף דען ציגיינער איינען מיטליידספאָללען בליק אונד גע-
וועהרסט איהם עבען אוים מיטלייד דיינע ביטטע. — נון
דענקע דיר אבער, דער ציגיינער ווירד עבענפאללס אין דער
ארמען אָבעראַרצט אונד פיהלט זיך דיר געגעניבער ניכט
אונטערגעאָרדנעט, זאָנדערן ביינעאָרדנעט אונד גלייכגע-
שטעללט. דוא ווירדעסט דיעס ניכט ערטראגען קאָננען דוא
קאננסט דאביא דיא גאנצע פילאָזאָפיע צו הילפע נעהמען
נעהמען; דוא קאננסט דאביא דענקען, דער ציגיינער איזט
וואָהל דאָך אויך איין מענש! וואריט זאָלל ערס אלזאָ דורך
פלייס אונד שארפזינן ניכט זאָ וויט בריננגען אלס איך אונד
מיר אין דער געזעללשאפט עבענבירטיג ווערדען! דאָך, דוא
ווירסט עס ניע זאָווייט בריננגען, דאס דוא רוהיגען הערצענס
דען ציגיינער אלס דיינעסגלייכען אנזעהען זאָללסט!"
„זאָלאנגע וויר יודען נור רייך אונד וואָהלהאבענד
(זאָגטע דער אלטע ווייזער), ניכט אבער אויך אין דער גע-
זעללשאפט איינע האָהערע שטעללונג איינגענאָממען האט-
טען, האבען אונס דיא כריסטען מיטליידספאלל געדולדעט;
יעטצט אבער, נאכדעם וויר אַרצטע, אדוואָקאטען אונד זאָ
נאר דעפוטירטע אים רייכסטאגע ווערדען קאָננען, זינד וויר
דעם כריסטען איין דאָרן אים אויגע, ווענן וויר נעבען איהם
אין געאכטעטער געזעללשאפט זיטצען. איך קאנן דיר אויס
דער יידישען געשיכטע דעם יאהר-הונדערטס וואָרט פיר
וואָרט נאכווייזען, דאס געראדע זייט דער רעפאָרמירונג אונד
הערראנבילדונג דער יודען דער אנטי-סעמיטיסמוס בעגאָננען.
זעלבסט מענדעלסאָהן וואורדע נור זאָלאנגע פאָן דען כריס-
טען טהיילנאהמספאָלל בעהאנדעלט, זאָלאנגע ער זיך אלס
„בוקליגער יודען-יונגע" אונד אלס „ארמער בחור" אין בער-
לין הערומגעטריעבען אונד שפעטער אלס בוכהאלטער ביא
איינעם יידישען זיידען-פאבריקאנטען געדיענט. אין דעם
אויגענבליקע אבער, אין וועלכעם ער זיך אויך אין דער
כריסטליכען וועלט איינען נאמען ערוואָרבען, בעגאנן דער
שטורם געגען איהן אונד געגען אללע געבילדעטען יודען.—
זעלבסט דער בעריהמטע פראנצאָזישע געלעהרטע וואָלטער,
דער אויפגעקלערטעסטע מאנן זיינער צייט, בעגאנן זיינען
בייסענדען שפאָטט אויף דיא יודען פיהלען צו לאססען. ער,
דער גראָססע שאכער אונד בעטריגער, דער מיט דער
גאנצען וועלט הערומגעהאנדעלט אונד איממער נאך געלד
געשטרעבט, נאָס אלל זיין גיפט אונד זיינע גאללע געגען
דיא יודען אוים. וואָלטער, דער אן קיינע פאָרזעהונג אונד
קיינען גאָטטליכען פאָרטשריטט דער מענשהייט גלויבטע, דער
איין שקלאווע זיינער ניעדריגען ליידענשאפטען געוועזען,
האטטע מיט דען יודען אננעבונדען אונד זיא אונד איהרע
פערגאנגענהייט דעם שפאָטטע פרייזגעגעבען. עבענזאָ וויא
אישטוצי אין יודענפיינד געוואָרדען, וויל איהן איין יודע
בעטראָגען, זאָ איזט עס אויך וואָלטער געוואָרדען."
(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

דיעזעס אורטהייל קאָננטע ניעמאנדען איבער-
ראשען; מאן וואוסטע יא, דאס דיא אנגעשולדיגטען
יודען פֿרייגעשפּראָכען ווערדען מיססען, ווייל עבען
צו רערען פֿעראורטהיילונג אבסאָלוט גאר קיין אנ-
האלטספּונקט פֿאָרהאנדען.

נאך פֿערקינדיגונג דעם אורטהיילס ליעס דער
פּרעזידענט איך דיא „מאָטיווירונג" פֿערלעזען, דער
וויר פֿאָלגענדע הויפּטשטעללען ענטנעהמען:

„אלס איינציגער ווירקליך בעלאסטענדער צייגע
איזט איס גרונדע גענאָממען נור מאָריץ שארף צו
בעטראכטען, דער דא בעהויפּטעטע, דאס סאלאמאָן
שווארץ מיט הילפֿע דער איבריגען שעכטער, דיא
אין טיסאַ-עסלאר צו איינעם פּראָבע-פֿאָרטראגע
ערשיענען ווארען, דיא עסטער אבגעשלאכטעט. נון
קאנן אבער דיא אויסזאגע דיעזעס מאָריץ דורכאויס
ניכט אלס גרונדלאגע איינעס שטראַפֿרעכטליכען
פֿערפֿאהרענס דיענען אונד צוואר אויס פֿאָלגענדען
גרינדען: 1) האטטע ער נאָך ניכט דאס אלטער, אום
אלס צייגע בעאיידעט ווערדען צו קאָננען; — 2)
וואַרען זיינער פֿרייען אויסערונג בעשרענקונגען
אויפֿערלעגט, דא ער אנפֿאנגס אונטער דען הענדען
פּעטצעליים אונד וואיים, שפּעטער ווידער אין דער
געוואלט הענטערס זיך בעפֿאנד; — 3) האט מאָריץ
נעגען זיינע רעליגיאָן אונד זיינע גלויבענס-גענאָססען
איינען וויטהענדען האס בעקונדעט; — 4) איזט זיין
געשטענדניס פֿאָללער ווידערשפּריכע; — 5) ער-
שיינט דיא גאנצע געשיכטע אום זאָ אונוואהרשיינ-
ליכער, דא יא דיא שעכטער אונמאָגליך וויססען
קאָננטען, דאס עסטער נעגען מיטטאג אן דער סי-
נאגאָגע פֿאָראיבערגעהען ווערדע, אונד זאָ איזט עס
יא ניכט דענקבאר, דאס זיא דען פּלאן בעציגליך
דער אבשלאכטונג דער עסטער שאָן פֿריהער מיט
איינאנדער פֿערדאבערעדעט אונד פֿעסטגעשטעללט
העטטען; — 6) וואַרען צייט אונד אָרט צור פֿער-
איבונג איינעס זאָלך שווערען פֿערברעכענס דורכ-
אויס אונגעאייגנעט; — 7) האט מאן יא ווידער
בלוט-שפּורען, נאָך דיא לייכע אויפֿגעפֿונדען, אים
היעדורך אויף איינען פֿאקטיש פֿעראיבטען מאָרד
שליעסען צו קאָננען; 8) האט מאָריץ געזאגט, דאס
אויך בוקסבוים בייא דער אבשלאכטונג עסטערס אם
1-טען אפּריל 1882 נעגען מיטטאג אין דער סינאגאָגע
צוגעגען וואר, וועהרענד עס דאָך דורך צייגען ער-
וויעזען ווארדע, דאס בוקסבוים צו דער בעצייכנע-
טען שטונדע בייא זיינעם קוואַרטיערס-הערדען
וויילטע; — 9) האט זיך יא שפּעטער הערויסגע-
שטעללט, דאס אלס מאן אין דער טיסאַ-עסלארער
סינאגאָגע פֿאָן געריכטסוועגען דיא אבשלאכטונגס-
געשיכטע איינעס מענשען, גאנץ וויא מאָריץ דען
פֿאָרגאנג געשילדערט האטטע, נאכמאכען ליעס —
דיעזער מאָריץ דורך דאס שליססעל-לאָך דיא פֿער-
זאָגען, דיא זיך מיט דיעזער „נאכמאכעריא" בעשעפֿ-
טיגטען, אבגלייך ער זיא פֿאָן פֿריהער גאנץ גענוי
קאננטע, דורכאויס ניכט צו ערקעננען אים שטאנדע
וואר. — זאָ שטעללטע זיך יא דיא אויסזאגע דעם
מאריץ גאנץ אונד גאר אלס איינע גרונדלאָזע פֿער-
לייםדונג הערויס."

„זאָ איזט יעדער בעוויין פֿיר דיא ווירקליך ער-
פֿאָלגטע אבשלאכטונג עסטערס אין איין ווערטה-
לאָזעס ניכטס צוזאממענגעשטירצט. נון בעטראכ-
טען וויר נאָך דיא לייכען-געשיכטע. דא זינד נור
צוויא פֿעללע דענקבאר: ענטוועדער דיא לייכע
איזט דיא דער עסטער, אָדער אבער זיא געהאָרטע
איינער גאנץ פֿרעמדען פּערזאָן. נון, נעהמען וויר אן,
דאס דיא לייכע דיא דער עסטער וואר, זאָ איזט יא
עבען ערוויעזען, דאס עסטער ניכט אבגעשלאכטעט
ווארדע, דא אם האלזע דער לייכע גאר קיינע
שפּור איינעס שניטטעס צו בעמערקען וואר. דאס
מעדכען מוססטע אלזאָ גאנץ איינפֿאך אין דיא טהייס
געשטירצט זיין, וויאָ עס דען טאָד פֿאנד. נעהמען וויר
דאגעגען אן, דאס דיא לייכע דיא איינער פֿרעמדען
פּערזאָן וואר — נון, אין דיעזעם פֿאללע פֿעהלט יא
דורכאויס דער בעוויין, דאס עסטער איבערהויפּט
טאָדט זייא. עס איזט יא מאָגליך, דאס זיא איר-
גענדוואָ איך הייטע נאָך לעבע, וועסהאלב פֿאָן איי-
נער פֿעראורטהיילונג דער גרונדלאָז אנגעשולדיגטען
יודען קיינע רעדע זיין קאנן!"

זאָ וויית דיא „מאָטיווירונג", וועלכע נאמענט-
ליך אין יענען זעטצען, דיא איף דיא אויפֿגעפֿונדע-
נע לייכע זיך בעציעהען, ווירקליך פֿאָן גראָססעם
שאַרפֿזיננע אונד לאָגישער שלוס-פֿאָלגערונג צייגט!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (וויא מאן אויס אנטי-סעמיטיסמוס עלעקטריציטעט ערציינגען קאנן!) וועהרענד זיך דיא נאטורפֿאָרשער אנגלעסליך דער וויענער עלעקטרישען אויסשטעללונג דאריבער דיא קאָפּפֿע צערבראכען, וויא מאן דורך דרעהונגען אויס ארבייט עלעקטריציטעט ערציינען, אונד וויא איבערהויפּט יעדע קראַפֿט אין עלעקטריציטעט פֿער-וואנדלען קאנן — צייגטען דיא אנטי-סעמיטען אין רוסלאנד, דאס מאן איך דיא קראַפֿט דער אנטי-סע-מיטישען אומטריעבע אין עלעקטריציטעט פֿערוואנ-דעלן קאנן. אויס פּעטערסבורג ווירד נעמליך דעם „מאינצער איזראעליט" פֿאָלגענדעס געשריעבען: איין 9-יעהריגער יודע, נאמענס סאלאמאָן שיסגאל אויס בערדיטשעוו, איזט יעטצט איין בעריהמטער מאנן געוואָרדען! ער איזט נעמליך דער ערפֿינדער יענער אוהרען, וועלכע דורך עלעקטריציטעט גע-טריעבען ווערדען אונד גאר ניכט אויפֿגעצאָגען ווער-
דען מיססען. זיינע ערפֿינדונג האט אונטער דען גע-לעהרטען אונד נאטורפֿאָרשערן גראָסעס ערשטוינען אונד אונגעהייערע בעוואונדערונג הערפֿאָרגערופֿען. פֿאָם רוסישען מיניסטעריאום דעם איננערן האט הערר שיסגאל איין זעהר שמייכעלהאַפֿטעס לאָב- אונד אנערקעננונגס-שרייבען ערהאלטען. - דיעזער סאלאמאָן שיסגאל וואָללטע נעמליך פֿאָר איינינען יאהרען איין האנדווערק ערלערנען, אום זיך צו ער-נעהרען. דא אבער דיא אנטי-סעמיטען יעדעם יודען דאס האנדווערק טויזענדפֿאַך ערשווערען, זאָ וואורדע שיסגאל, וויא יעדער ערווערבלאָזע יודע, אוהרמאכער, וועלכעס האנדווערק ער מיט גראָס-טעם אייפֿער אונד פֿלייסע בעטריעבען, ביז ער עס עבען צו דיעזער ערפֿינדונג געבראכט. - ווערע אלזאָ דער אנטי-סעמיטיסמוס ניכט געוועזען, זאָ ווירדע עס דאָך דעם סאלאמאָן שיסגאל ניכט איינגעפֿאללען זיין, אוהרמאכער צו ווערדען — אונד דיא וועלט ווערע אים איינע וויכטיגע ערפֿינדונג אָרמער. זאָ האט דעמנאך דער אנטי-סעמיטיסמוס איינמאל אויך עטוואס ניטצליכעס צור פֿאָלגע געהאבט. עס איזט דעמנאך איין י ו ד ע, דער דיא בעסטע עלעקטרישע אוהר איף דער וועלט ערפֿונדען, אונד דער געצייגט, וויא וויט עס אן דער צייט, אונד וויא וויט זיא פֿאָרגעשריטטען איזט. — איבריגענס האט הערר ווערהאָוויא מעהר קונסט געצייגט. דער אנטי-סעמיטיסמוס אין רוסלאנד צייגטע, וויא מאן דען אנטי-סעמיטיסמוס אין עלעקטריציטעט פֿערוואנדעלן קאנן! ווערהאָוויא יעדאָך צייגטע, וויא דער אנטי-סעמיטיס-מוס דיא טשאננוי-געלדער אין „ניכטס" פֿערוואנ-דעלן קאנן!

* (דער אונפֿאלל דעס רוסי-שען קאיזערס.) איבער דיעזעס ערייגניס, דאס וויר אין פֿאָריגער נוממער בערייטס קורין גע-מעלדעט, ווירד נאכטרעגליך נאָך פֿאָלגענדעס בע-ריכטעט: דער רוסישע קאיזער מאכטע אם 2-טען דיעזעס פֿאָרמיטטאגס איינען יאגד-אויספֿלוג אין בע-גלייטונג צווייער אדיוטאנטען אונד מעהרערער האָפֿ-קאוואליערע, דיא גאנצע געזעללשאַפֿט פֿוהר אין אָפֿפֿענעם שליטטען. אים צווייטען שליטטען פֿוהר דער קאיזער מיט איינעם אדיוטאנטען. אונמיטטעל-באר פֿאָר איינעם אונוויט פֿאָן פּעטערסבורג בע-פֿינדליכען וועלדכען וואורדע איינעם דער דרייא פֿאָר דעם שליטטען געשפּאננטען פּפֿערדע שייא. עס ריס זיך לאָז אונד גינג דורך. אין פֿאָלגע דעססען שטירצ-טען אויך דיא אנדערען צוויא פּפֿערדע, דער שליט-טען שלוג נאָך דער רעכטען זייטע אום, אונד דער קאיזער וואורדע עטווא 5 שריטטע וויט אן איינען אם וועגע ליעגענדען בוימשטאמם געשליידערט. מאן האָב דען קאיזער איף, דער דיא בעגלייטונג, וועלכע נאטירליך האָכסט בעשטירצט איבער דיעזען אונ-

פֿאָלליעטאָן.

א ו נ ז ע ר ע צ י י ט.

(4-טע פֿאָרטזעטצונג.)

אן דעם טאגע, אן וועלכעם דער דאָקטאָר ער-
קלערטע, דאס דיא ביידען יונגען לייטע, אָהנע ווייטערעס
דאס צימער פֿערלאססען קאָננען, ערשיענען דיא ביידען
הוין-פֿריילין בייא דען קראנקען, אום פֿאָן איהנען אבשיעד
צו נעהמען. אמאליא איבערדייכטע דעם היינריך איינע שאָנע
ראָזע צום אנדענקען, וועלכע דיעזער, נאכדעם ער זיא גע-
קיסט, אן דאס הערץ דריקטע. אויך עווא איבערדייכטע דעם
לאיאָש קעטשקעמעטי איינע דעראַרטיגע ראָזע, וועלכע דיע-
זער עבענפֿאללס אין דאס קנאָפּפֿ-לאָך שטעקטע.

היינריך וואָללטע נאָך זיינער ווידער-גענעזונג דיא
ראָזא שטיינער בעזוכען, דאָך זיין גראָס-פֿאטער ליעס עס
ניכט צו, אינדעם ער איהם זאגטע: „דא בלייבסט דוא ליע-
בער ווייטער בייא קאָראָשי! דיעזע שאששוארי האבען עבען
דיא שלעכטעסטען זייטען דער מענדעלזאָהניאנער אנגענאָמ-
מען. אונזערע לאנדסמאנגין, דיא ראָזא שטיינער, וואוסטע
ניכטס בעססערעס צו טהון, אלס איהרע מאלאָנס נאָך דעם
מוסטער דער בערלינער געלעהרטען דאמען צור צייט מענ-
דעלסזאָהנס איינצוריכטען. עס איזט קיין סאלאָן, זאָנדערן
איין הויז דעם לאסטערס, דער אונצוכט אונד דער אויסגע-
לאססענהייט. דיעזע ראָזא מאכט איהר הויז צום זאממעל-
פּלאַטצע דער פּעסטער קאוואליערע; דא מיססען שטאאטס-
מעננער, דעפּוטירטע, בישאָפֿע אונד געלעהרטע ערשיינען.
אונטער אידרען געססען בעפֿאנד זיך אויך דער אנטי-סעמי-
טישע נאטור-פֿאָרשער נענדטוויך. איך מאכטע גערנע וויססען,
וואָצו איהר דיעזע מענשען זאָללען? אָב זיא דענן פֿאָן
פּרעסבורג אויס אן דען אומגאנג מיט זאָלכען געלעהרטען
מעננערן געוואָהנט וואר. אבער עס איזט ליידער צור מאָדע
געוואָרדען, דאס רייכע יודען דאנאך שטרעבען, כריסטליכע
געלעהרטע, מאלער אונד מוזיק-קינסטלער איף איהרע קאָס-
טען צו אונטערהאלטען. דער אומגאנג מיט יידישען גע-
לעהרטען איזט אונטער איהרער ווירדע געוואָרדען. דער יודע
האטטע עבען איממער דען פֿעהלער, דאס ער זייגעסנלייכען
נערינגאכטעטע, דאס ער זיך נור פֿאָר דעם ניכט-יודען קרי-
מען אונד ביקען אונד אונטערטהעניג מאכען קאָננטע. ווענן
זאָ איין יודע אונד איינע יודענ-דאמע מיט איינעם כריסטלי-
כען פּראָפֿעססאָר איינינע וואָרטע קאָנווערזירען קאָננען, דא
פֿיהלען זיא זיך גליקליך. פֿאָר איינעם יידישען געלעהרטען
אבער נעהען זיא מיט נערינגשטצונג פֿאָראיבער. דאס ראכט
זיך. דיא כריסטען מערקען עס, דאס וויר יודען אונס נעגענ-
זייטיג פֿעראכטען אונד נור נאָך איינער עהרע איהרעזייטס
שטרעבען, וועסהאלב וויר פֿאָן איהנען עבען פֿעראכטעט
ווערדען. — אין דער פּאָליטיק ווירד יעטצט זעהר פֿיעל
דאריבער געשפּראָכען, דאס דער אלטע רייכסדייטשבונד
צווישען דען דרייא מעכטען רוסלאנד, עסטרייך-אונגארן אונד
דייטשלאנד ווידער פֿאָן נייעם אויפֿגעפֿרישט ווערדען זאָלל.
אונד אין דעם סאלאָן דער ראָזא שטיינער וואורדע דער
אלטע „טונענד-בונד" אויס דער צייט מענדעלסזאָהנס וויע-
דער ערנייערט; ער זאָללטע איינענטליך הייסען: איין אויס-
בונד דער אונטוגענד! יא, דיעזע כריסטליכען מאננאטען
אונד געלעהרטען אים סאלאָן דער ראָזא שטיינער האבען
מיט דען יידישען פֿרויען אונד מעדכען איינען זאָגענאננטען
„טונענד-בונד" געשטיפֿטעט, דער דאהין צילעט, דאס דיא
ביידען געשלעכטער, דיא מעננליכען אונד ווייבליכען, אָהנע
שראנקען אונד אָהנע געזעללשאַפֿטליכע אנשטאנדס-פֿאָרמען
מיט איינאנדער פֿערקעהרען, איינאנדער דוטצען, איינאנדער
איהרע עמפּפֿינדונגען אונד געליסטע, אָהנע ריקהאלט אונד
שאם, שילדערן זאָללען. — דיעזע מאָדערנע געזעללשאַפֿט
הולדיגט דעם פֿילאָזאָפֿישען גרונדזאטצע, דאס דיעעניגען
וועלכע דער צופֿאלל אָדער דיא עלטערן מיטאיינאנדער
עהעליך פֿערבונדען, איינאנדער ניכט טרייא בלייבען מיס-
סען. יעדער זאָלל דעם צוגע אונד דער ליעבע זיינעס הער-
צענס פֿאָלגען אונד יענע פּערזאָן אלס פּאאר זיך וועהלען
קאָננען, דיא איהם געפֿעללט. דאס הייסען זיא „וואהל-
פֿערוואנדטשאַפֿט". ווענן איינעם דא דאס ווייב ניכט מעהר
געפֿעללט, דא זיא שאָן צו אלט איזט, דא זאגט ער: דאס
איזט ניכט דיא מיר פֿאָן נאַטור אלס פֿרויא בעשטיממטע
(זווג), איך מוס מיך אום איינע אנדערע אומזעהען, נאָך
דער מיין הערץ מיך ציעהט! — עס איזט זאָנדערבאר!
היגזיכטליך דער אויסארטונג אונד אויסגעלאססענהייט בע-
געגנען זיך דיא מאָדערנען רעפֿאָרמער מיט דען „פֿראנקיס-
טען". איך דיעזע שיידען זיך הייפֿיג פֿאָן איהרען ווייבערן
אינדעם זיא זאגען: דיעזע איזט ניכט מיין ריכטיגער „זווג"—
אונד וועהלען איינע אנדערע. אבער דא ווירד וועניגסטענס
איינע שיידונג פֿאָרגענאָממען אונד דער זיטטליכען פֿאָרם
גענינגע געלייסטעט. — אונד איך גלויבע, דאס ראָזא מיט
ווערעשהאשוואי איינען נאר צו שטאַרקען „טונענד-בונד"
נעקניפּפֿט. דיעזער מאכטע זיך איין פֿערדיענסט דאריס, איין
יודענ-ווייב איהרעם מאננע אבוועגדיג צו מאכען — אונד
איך גלויבע, ער האט דאבייא ניכט פֿיעל מיהע געהאבט.
אין דיעזען זאָגענאננטען „טונענד-בונד" זינד אויך נאָך מער-